

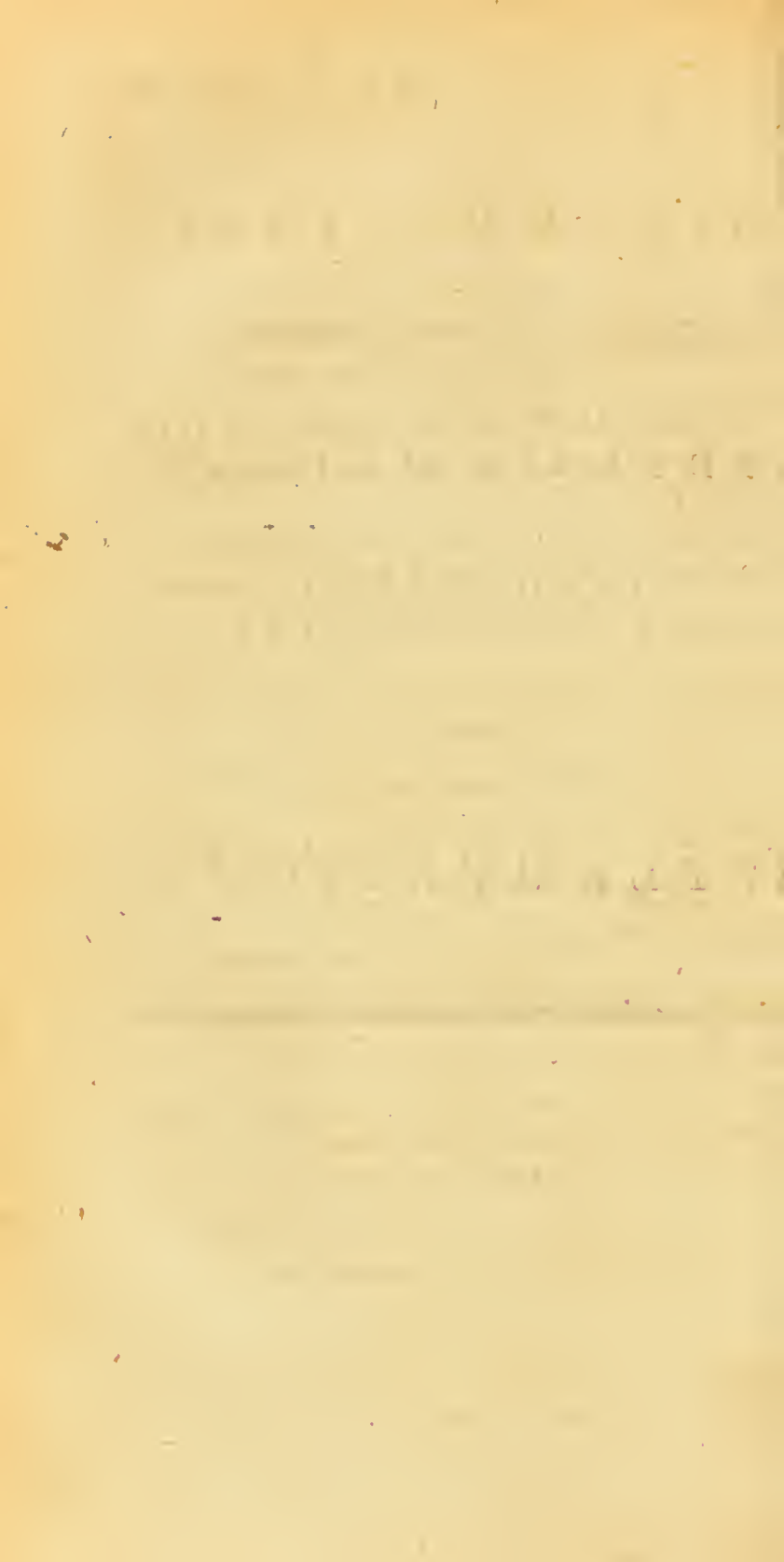
TENTAMEN MEDICUM

INAUGURALE,

DE

INFLAMMATIONE.

TENTAMEN MEDICUM
INAUGURALE,
DE
INFLAMMATIONE.

QUOD,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JOANNES GAHAGAN,

HIBERNUS,

Societ. Reg. Med. Edin. Soc. et Praef. Annuus.

Necnon

Societ. Natur. Studios. Edin. Praefes Annuus.

Sunt delicta tabyren, quibus ignovisse velimus.

Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus et mens;

Poscentique gravem persaepe remittit acutum;

Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus.

HORAT.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M, DCC, XC.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

Viro integerrimo

GULIELMO POWER KEATING TRENCH,

ARMIGERO;

Incolarum agri Gallivicensis nomine

Ad augustissimum ordinum Hiberniae

Conventum legato;

Populi immunitatum custodi vigilantissimo,

Libertatis patriae vindici acerrimo;

Qui

Omnem dignitatem,

A munere ei concredito, patriaeque incolunitate

Alienam,

Perpetuo respuit;

Quique

Omnem virtutem

Quae homini veram dignitatem vel ornamentum

Afferre,

Omnemque felicitatem

Quae maritum amantissimum, patrem pium,

Amicum sincerum, virum probum,

Beare queat,

Jam possidens,

Nullum fere dignitatis incrementum

Ex aulicis honoribus et favore Regis

Capere potest;

Propter innumera in se collata beneficia;

Necnon

Fratri suo optimo et carissimo

MATHIÆ GAHAGAN, M. D.

Soc. Reg. Phys. Edin. Olim Praefidi,

Et

Societ. Natur. Studios. Edin.

Soc. Resp.

In Insula Grenada

Artem Apollineam cum summo humani generis fructu

Exercenti ;

Propter beneficia plurima

In se collata,

Ex quibus spes felicissimae

Sibi suisque confirmantur ;

Testimonium, utut parvum,

Grati tamen animi,

Fraternique amoris,

Nunquam non fovendi ;

Denique,

Amico suo eruditissimo,

EDUARDO ASH, A. M.

Æd. Christi apud Oxon. Alumno,

Et

Socio Ratcliffiensi nuper electo ;

Olim

Soc. Reg. Med. Edin. Praefidi Dignissimo,

Cujus

Morum suavitas,

Ingenii acumen,

Aliaeque dotes animi eximiae,

Nunquam fatis miranda :

Propter summa commoda,

Ex jucundissima sua consuetudine et amicitia

Accepta,

Has academicorum suorum laborum primitias

D. D. CQUE

A U C T O R.

Doct. Wilson with best
wishes from his very humble
servant
Jas. J. Leathers

TENTAMEN MEDICUM

INAUGURALE,

DE

INFLAMMATIONE.

HONORES medicinae summos petentem, temeritatis et audaciae selegendo rem tenebris adhuc spissis involutam, jure accusandum haud mihi ignotum; sed solum cupidus prodesse humano generi, mihi liceat morbum libere attingere, qui ob frequentiam et periculum postulat et comprobatur quodvis conamen ad effectus lethales praeveniendos.

A

Hoc

Hoc voto impulsus, et liberalitate professorum illustrium hujus almae academiae, ex quorum praeceptis totam medicinae scientiam meam (qualiscunque sit) deduxi fretus; iudicio eorum candido, ac erudito, ea quae, hac de re gravi, mihi in animum venerint lubenter permittam.

Quoniam corpori universo inflammatio afficiat, plane apparebit, eam difficillimam tractatu fore, priusquam leges et quaedam phaenomena oeconomiae breviter proponantur; quamobrem de his ante paucis differere, quam nos rei propriae accingamus, haud inutile esse videtur.

Systema certa actionis vi praeditum esse debere, ut vita conservetur, et ut animalia muneribus suis rite fungantur; necnon omnem corporis conditionem, ab hac debita actione insigniter discedentem, morbum illaturam esse omnibus patet. Rebus ita se habentibus, vix ullis argumentis opus erit, ad probandum, medici esse statuere a quibus corporis vigor pendet; qui enim corpus sanum ignorat, morbum pellere omnino erit ineptus.

tis. Sic ait *Galen*; “cujus morbi tanta magnitudo est,
 “ quantum a naturali statu recedit, quantum vero rece-
 “ dat, is solus novit, qui naturalem habitum ad amissim
 “ tenuerit *.”

Natura providentissima nobis semper nostros habitus
 formavit, variis mutationibus iis imminentibus omnino
 aptos; sine equidem discrimine: A quibus valetudinis
 status, vel series illa perquam vitam degimus sine ma-
 nifesto incommodo, punctum enim perfectae sanitatis
 haud facile notatu. “(Perfecti sanus nemo dici potest,
 “ sed sani dicuntur qui nulla corporis parte dolent, et
 “ ad vitae munera haudquaquam sunt impediti) magis
 “ extensus et permanens evadit †.”

Ab hac versatili corporis potestate, medici minus
 accurate ad rem animum advertentes, sibi persuaserunt
 leges a quibus natura machinam animalem regit, com-
 plices

* De Method. Medend. lib. 1. tom. 10. p. 345.

† Galen de Sanit. Tuend. lib. 4. cap. 5. tom. 6. p. 170.

plices esse et obscuras; valde nimirum diversas iis quae in caeteris suis operationibus valent. Hac mente magna ex parte rem (maximi equidem momenti) investigare fere omnino neglexerunt; hinc ambiguitas et conjectura in arte medica exercenda.

Dicit illustris Bacon; "Natura rei in re ipsa non potest indagari †." Igitur leges machinae animalis ad illum ordinem, et simplicitatem, quorum nostro iudicio capaces esse videntur, reducamus; paululum ultra ea quae animalium vita profert despiciere lubet, ut quid sit illud principium, et numquam alicubi, quam in animalium fabrica invenietur, statuamus. His incumbunt nobis phaenomena plantarum conspicua talia esse videntur, qualia ne minimum locum dubitandi dant, quin potestatem vitalem possideant, principium huiusce vitalitatis idem esse in utrisque regnis manifeste videtur; unde autem hoc principium (quod postea irritabilitatem nominabimus) derivatur, nequaquam explicare possumus. Nobis suffi-

cias

† De Augmentis Scientiarum, vol. ii.

ciat effectus ejus stabilire, et ab his leges colligere, quibus in generatione vitae animalis vel vegetabilis regitur. Haller† vitam describit quasi in corpore tantum motum, sanitatem quandam esse variandi facultatem, illius motus cujus vel excessus vel defectus, opportunitatem morbi mortemve infert, hanc definitionem vegetabilem aequae ac ad vitam animale applicandam judicamus, quanquam modis longe diversis ad phaenomena vitae exhibenda plantae, quam animalia, excitantur. In plantis hoc principium paucis et simplicibus potestatibus excitatur, et motus hinc orti aequae sunt simplices; in animalibus autem summa motuum varietas requiritur. Causa hujusce diversitatis satis manifesta videtur. Plantae enim nutriuntur vitaque earum paucorum principiorum applicatione spontanea conservatur; sed animalibus plerisque varietatem alimenti majorem postulantibus, ad eam comparandam, vires et facultates, ex principio vitali, una cum quadam fabrica conjuncta, suppeditantur. Haec motus varietas perpetuo augetur ordine animalium ab infimo ad summum, nempe hominem; cui ut existet tanta rerum diversitas necessaria est, ut non modo

do

† Halleri Praelec. in Boerhaavii Institut.

do praestantiam structurae postulat, sed etiam intellectus, ut actiones ejus ad fines dignos dirigantur.

Tantum necessarium praefari judicavi quantum ad connectionem refert ex qua principium vitae, et animalis et vegetabilis pendet, antequam illas causas quae in animali aequilibrium turbat, inter principium passivum (vel irritabilitatem) et agentes vel communes vitae vires excitantes, sanam actionem producendo necessarias exponere aggredior. “ Vis vitalis (inquit Gaubius) duplici modo peccare potest, excessu puta, et defectu, hunc torporem illum irritabilitatem vocabo †.” Irritabilitatis principium systema universaliter pervadit, et ubique partis muneribus idoneum; mutationibus duabus obnoxium, augmento scilicet et decremento, quae vel ab excessu vel defectu potestatum excitantium pendent. Consensus per totum corpus ope hujus principii conservetur, adeo ut nulla quantumvis pars ignobilis vehementer vel diuturne affici potest, quia totum turbatur, hinc verborum Hippocratis sapientia patet. “ Principium corporis quidem nullum esse videtur, sed

“ partes

† Gaub. Path.

“ partes omnes peraeque principium omnesque fines
“ descripto, namque circulo principium nullum inveni-
“ tur †.” Minime autem me intelligi volo dicere, princi-
pium vitale in omni corporis parte pariter mutationibus
esse obnoxium; diversa enim structura varietatis causa
esse potest quodammodo illi similis quam inter animalia
et vegetabilia adesse observamus, sanguinis qui in corde
illud ad sanam actionem incitat applicatio fibris stoma-
chi et intestinorum abnormes effectus gignit. Per
primos menses in utero, vita foetus motu illi simillimo
ac in vegetabilibus sustinetur. Hoc vitae principium
nullum alium finem spectat, praeter corporis incremen-
tum; jamjam nutrimentum adaptatum matre suppeditanti;
hujusce motus exsuscitatio simplex esse debet et
vix observanda; haec eadem motus species in multis
corporis officiis per totam vitam valet, veluti in capillis;
unguibus; et priusquam ad hujus dissertatiunculae finem
perveniam, regenerationem carnis in vulneribus similem
esse motum demonstrare conabor. Ut foetus ad
maturitatem proveniat animales motus magis validi et
varii fiunt, connectione inter matrem et foetum stabi-
lita, novus stimulus scilicet sanguis suppeditatur, quo
vitale

† Charter. tom. viii p. 357.

vitale principium ad actionem excitatur, cor pulsat, nuncque inchoat vita animalis, quae cerebri et nervorum evolutione principium vitae afficienti, quasi nova praecipuaque vi, et sic musculari fibrae illam contractionis validitatem praebens, quam distinctionis causa vim tonicam vocamus, sustinetur et continuatur. Hic constat, me judice, maxima nervorum utilitas in motu animali promovendo; ab eorum enim firma et aequabili actione facta fibrae contractio pendet; quia vires aliae nequaquam dantur, quae hoc perenni munere fungantur. Argumentum adversarium nostrae opinioni, scilicet nervos sensu incitando et vi tonica, manifesta signa vitae animalis praebere, hujusmodi proponitur: Multa animalia sine cerebro vel nervis quibus vita perfectissima inveniri; cui satis erit respondere, ut ad parvam se movendi potestatem quae his animalibus inest, structura nervorum vel cerebri iis minime sit necessaria: Nervosam autem vim quodammodo adesse, ab horum animalium sensu colligere licet.

A supra dictis videtur vim nervosam, inter primas causarum excitantium vitae principio adhibitarum, quae
 animalium

animalem actionem movent, existere. Nisi tamen aliquid motus prius adesset, haec actio nervosae vis nunquam exercenda fuisset; cum ex aliquo motus genere necesse sit pendeat, in ipsa formatione et incremento organorum, quibus per totum systema distribuitur, ut effectus antea memoratos edat. “ In-
 “ terea tamen non dissimulandum est, partes quasdam,
 “ musculosas perquam mature in foetu conspici, et in-
 “ signem vim et robur jam adeptas esse quam cere-
 “ brum ipsum adhuc molle et fere fluidum reperitur,
 “ earumque actionem ad hujus functionem et augmen-
 “ requiri; et musculos semper partibus nervosis vere
 “ multo firmiores esse, et vim propriam irritabilem, ni-
 “ mirum quam nervi nunquam participant †.” A vi
 nervorum excitatrici una cum sanguinis caeterorumque
 corporis fluidorum viribus; ea quorundam musculo-
 rum qui involuntarii audiunt promovetur et sustenta-
 tur; hinc actio quam maxime aequabilis systematis vas-
 cularis, a rata parte principii vitalis cum viribus collata

B

pendet.

† Greg. Conspect. p. 63.

pendet. In musculis voluntati parentibus nervi soli causae excitantes jure haberi debent; hic quoque ratio inter vires excitantes et excitatas, sive inter nervorum potestates et vitae principium, summopere tenenda est. Haec vis nervorum stimulatix primo, ut mihi videtur, minime a voluntate pependit, ut nonnulli voluerunt. Hi enim muscoli ad functiones suas peragendas a nonnulla alia causa praeter animi conatus excitati fuerunt. Haec eadem actio repetita tantum inter mentem et hunc motum consensum efficit, ut tandem mens ad arbitrium valuërit in iis musculis motum omnem quem in sanitate peragere possunt excitare. Argumentum est hos musculos minime suo imperio nostro habendos esse vel nunc vel in principio; quia in quibusdam morbis vis voluntatis omnino amittitur.

Actio sanitati necessaria variis vitae stadiis, quippe cum causae, longe aliter sese habent invicem collatae. Infantia scilicet et juventute principium vitae majore gradu adest quam vires excitantes, unde varias et multas actiones juventutis inutiles facile perficere possumus. Cum validae actiones aetatis virilis magis sint firmae

et aequabiles, principium vitae non permultum distat ab aequipondio virium excitantium; hinc impetus potius quam varietas hujusce temporis signum. In senectute nequaquam aequipondium manet, evanescente vel deficiente vitae principio; nec enim in hoc statu aut frequentia aut impetus adsunt; exhaustis corporis potestatibus, usque adeo ut systema renovationis capax a perpetua et diuturna virium excitantium actione esse nequit.

Ab his quae a nobis cursim de diversis vitae temporibus proposita sunt, patet, (diversissimae licet potestates aliae aliis temporibus adsint) quendam modum rationemve inter vitae principium et potestates excitantes, ut vita commode sustineatur adesse debere. In eunte aetate, ea levitas, ea mobilitas, quae colligit ac ponit iram temere et mutatur in horas, forsitan ex principio vitali minus exercitato, oriundae. Inde videmus hunc statum validae actioni impari evadere, hisque morbis obnoxium qui nimia ab irritabilitate pendent.

Medio vitae cursu, ubi in systemate proportio principii excitantis, et excitati, fere par est morbi proprii insunt, qui ab aucto vigore proveniunt, scilicet qui vulgo inflammatorii nominantur. Morbi senectutis, ab imminuta systematis actione, adeo exhausto vitae principio, ut corpus novi subsidii haud amplius esse capax evadit, manifeste exoriuntur. Hinc illa ad morbos proclivitas insanabiles qui in hoc vitae stadio grassantur.

Cum igitur vitia cujusque vitae stadii propria leviter perstrinximus, eorumque rationem a mutationibus quibus vitae principium natura subit, reddere conati sumus; fortasse haud absurdum sit colligere morbos similes, a causis status corporis similes inducentibus, quovis vitae stadio oriri posse. In florente aetate nempe ab accumulatione vel imminutione irritabilitatis vel mobilitatis omnes et juventutem et senectutem morbos stipantes provenire videmus.

Huic mutabilitati varietas quae in remedium actione conspicitur, etiamque in causis morbos excitantibus
attribuenda;

attribuenda; opportunitas qua corpus praeditum sit, ut eadem medicinae species, valde diversos immo etiam contrarios effectus diversis temporibus adnota edat; verum enim vero idem cibus longe aliter afficit, diversis temporibus intra corpus receptus,

Ea est igitur hujus vitae principii natura, ut sese aequabiliter per omnes corporis partes diffundat; et ubique aequipondium fervet; et in quacumque parte ejusdem imminutio fiat, eo ad restaurandum ex reliquo corpore celerrime confugit. Si illius partis stimulus agens diutius manserit, perinde hoc vitae principium dilabatur, ac si causa latissime pateret. Unde actio totius corporis imminuta vel plures functiones laesae. Haec imminutio a quibuslibet causis inducitur celerrime evenit in iis temperamentis quibus plus irritabilitatis, quam quae ad vitae perfecta munera fungenda fatis sit. Hinc pendent illae animalium vitae leges, viz. imo, Hoc principio summopere accumulato, ex potestates quae corporis sano statu minimam effectum ederent, citissime universum exhauriunt.

hauriunt. 2do, Contra autem hoc principio summo, pere imminuto, eadem potestates vi vitali renovandae restaurandaeque insigniter inserviunt.

Cum igitur totius systematis irritabilitas stimulorum vi nimis vehementium in tantum exhauriatur, ut non modo sanitati impar evadet, verum etiam mors ipsa subito inducatur: tum etiam partis cujuscumque irritabilitas eadem lege non modo celerius subtrahatur, quam a reliquo corpore renovetur, sed tantopere exhauriatur ut renovando non amplius sit idonea, et mortem eam partem pati necessè sit.

Inutile foret, ut credo, conjectura assequi fontem; (in modo possum) unde hoc vitae principium derivatur; ne in hoc igitur verbis morar, hujusce dissertatiunculae rem propriam, una tamen observatione praemissa, prosequar. Quanquam de origine irritabilitatis taceam, a sanguine tamen credibile est, id principium ad omnes corporis partes perducì et diffundi; in quo igitur adesse
 necessè

necesse est, et iisdem legibus quibus in partibus solidis obnoxia.

Et si haud me fugit, quibusdam fortasse, haec quae supra tractavimus, minus ad rem inchoatam pertinere, videri posse; ratione tamen rerum varietatis habita, cum de omni inflammationis genere dicendum erit, haud sine causa videbitur, quod haec praefanda esse judicavimus.

Omnigena inflammatio, me iudice, in duo genera recte dividatur, nempe in activam et passivam, quippe cum de conditionibus vasorum sibi invicem omnino diversis pendeant. Hujusmodi distinctio videtur in mente Galeni fuisse cum dicit. “ Humida quidem
“ quae ex calida fluxione partem obsedente fit; sicca
“ autem quando sine ulla fluxione conatum calorem
“ accendi contingit *.” Hallerus etiam ad talem distinctionem

* Gal. de Meth. Med. cap. 1. tom. 10. page 367.

inctionem referre videtur, de suffocata vel depresso inflammatione differens †.

Haec duo inflammationis genera a causis vel parte vel generaliter agentibus orientur; ab activa inflammatione ordiemur, et phaenomenorum propriorum rationem reddere conabimur.

Activa inflammatio, a quacunq̄ue causa proveniat, in aucta solita sanitatis actione partis affectae constat. Unde arteriarum vi musculosa in sanguinem inclusum validius exercitata; secretio fluidi quod arteriae exhalantes a sanguine secernere debent, aucta et in telam cellulosam effusa, tumorem in hac inflammationis specie notabilem efficit.

Si ex causa generali inflammatio oriatur, in hac potius quam illa parte grassabitur, prae hujus partis oportunitate ex aucta irritabilitate scilicet profecta; ve-

luti

† Praelectiones, in Boerhaave Institut.

luti in pneumonia phrenitide, &c. Quanquam enim inflammatio activa, cel. Hunterii judicio, tenuia vasa fo- lummodo afficere videtur; credebile est autem, ubi causa vehemens agit, eandem actionem inflammatoriam per totum systema sanguiferum diffundi; paulo aliter tamen signatur ac si morbus localis esset. Quum enim ex causa locali hujusmodi inflammatio proveniat, et si satis vehemens evaserit, diathesin phlogisticam vel sy- nocham ipsam in toto corpore excitabit: In hanc sen- tentiam Celsus, “ Si sanguis in eas venas quae spiritui
 “ accommodatae sunt, transfunditur, et inflammatio-
 “ nem, quam Graeci nominant, excitat, eaque inflam-
 “ matio talem motum efficit, qualis in febre est †.”

Inflammatio activa ex effectibus in quatuor stadia recte dividatur, scilicet, exhalans, agglutinans, suppu- rans, et ulcerans. In horum primo stadio vasa exhalantia fluidi plus solito effundunt; quo magna ex parte onere gravante leventur, et morbus haud raro tollitur. Sin

C

autem

† Cels. Praefat.

autem omine minus felici, causa vehementior urgeat; horum vasorum lumina adeo minuuntur, ut amplius ejusdem fluidi effusio per illa intercludatur. Causa igitur stimulatix intus retenta, adeo vehementer faevit, ut vitae principium citius ferius exhauriat. Ni autem maximum fiat dispendium (quod cum accidat, gangraenam partis mortemve adfert) hoc imprimis ad salutem spectat. Vasa enim nimio labore defatigata, paululum sese remittunt; hinc stadium adhaesivum; sive quo lymphæ sanguinis coagulabilis præcipue effunditur. In hoc stadio adhaesivo vasorum actio, quamvis paululum minor, quam stadio primo, longe tamen major illa, quam prospera valetudo postulat; qua glutinis secretionem, absque stadio suppuranti, sæpe inflammatio terminatur. Sin minus, proximum est ut suppuratio fiat.

Priusquam autem ad hanc vim suppurandi explicandam aggrediemur, hujusmodi quaestioni respondendum videtur. Quibusnam modis vis illa agglutinandi finem inflammationibus adfert? Nos, ni fallimur, huic quaestioni satisfacere existimabimur, si res duas proposuerimus,

in hunc effectum praecipue conducentes, aliam ortam, ex imminuta vi stimulatrici, scilicet, subductione lymphae coagulabilis dum agglutinandi processus perficitur: aliam ex glutine in tela collulosa deposito, quo morbus latius grassari prohibeatur, et quasi suis limitibus contineri videatur.

In stadio inflammationis activae nobis tertio proposito suppurandi, scilicet, vasorum actio aliquanto minor esse videtur, quam in priore; justa tamen sive sana multo major: quanquam ex eo quod excernitur vasa potius glandularum vice quam quavis alia fungi videantur.

Cur pus fecernatur, et in quam finem, non nobis liquet, an sanitati reddendae partibus inflammationem passis, magis quam lymphae idoneum sit, non satis constat. Mihi probabile videtur (cum sanguinis gluten aesse necesse sit, ut in sanitatem evadat inflammatio in tribus ultimis illis decursibus, horum primo videlicet, ut partes cohaerescant; secundo, ut parietibus ex hoc glutine effectis serpenti et amplianti vomicae obstetur; et

tertio

tertio ut novae carni faveatur), pus vicarium five secundarium esse quoddam, ad vasa lympham effundentia excitanda quae inflammatione exhausta et quasi fatigata deficerent, paratum. Vel forte, quod magis verisimile esse possit, pus in vasa absorbentia effectum edit, quo excitentur ad ea resorbenda quae novae carni obstant, quaeque inflammationi faveant. Multae res ad hanc sententiam stabiliendam concurrunt, praecipue eae quae in stadio quarto vel ulcerante observantur. Hoc enim stadio videre est partes solidas resorberi et ulcera magna formari, nunquam verò, pure absente, ideoque pus pro causa haberi debet. Longe alio modo in alio ulcerum genere, res sese habere creditur; ubi enim stimuli adeo validi vim suam ediderunt ut principium illud vitale longe plus satis exhaurirent, primum secundum et tertium stadium subito praetermittuntur; natura perturbatur quo minus solitis officiis fungatur, quorum ope inflammatio sensim minueretur. Hujus simile quoddam in totius systematis magna incitatione, ut in febribus evenire solet, quum sese natura perspiratione, diarrhoea, aliove quopiam evacuandi modo, exoneret.

Vasis in tantum igitur exhaustis vix inflammationi locus est, et vis resiliendi tantopere imminuitur, ut pars sanguinis aquosior per aperta ora effunditur, sive exfundatur, et instar materiae mortuae (quinetiam et sanguis ipse in hujusmodi statu, nonnihil “auræ simplicis igni” spoliatur) quae in tela cellulosa deposita absorbentia stimulat, ut partes vicinas rodant et amoveant, quemadmodum in ulceribus sanatu difficilibus fieri videmus.

Saepius tamen tantum irritabilitatis dispendium, inflammationem activam vehementem subsequitur, ut ea pars vita privatur, gangraenaque corripitur, et si partes reliquae integrae validaeque manent, mortua a vivis absorbentibus separantur, quae viva vicina assumunt, limitemque statuunt; dumque vita expertia separantur et amoveantur, vasa partium vigentium vim agglutinandi exercent, qua finis morbo imponatur.

In causis inflammationis activae statuendis, celeberrimum Boerhaavium, honoris causa, nominabimus.

“Quicquid (inquit) vasorum fines ita arctat in conicis cy-

“lindrisve, ut diameter aperturae fiat diametro sphae-

“rae

“ rae sanguinis minor, inflammationis causa esse potest,
 “ five hoc fit premendo, diftrahendo, intorquendo,
 “ rumpendo, contundendo, urendo, vel irrodendo, hisce
 “ calor, motus vehemens, frigus acre infixæ adnume-
 “ rantur.”—Aph. § 375.

Sede vero inflammatio activa fati dignoscitur, cum nunquam non in tela cellulosa, vel in membranis vasibus exhalantibus scatentibus, versatur, ut in pleura, pericardio, peritonæo, urethra, utero*. Signum fortasse minus adhuc fallax petitur, ex eo processu quo pus formatur, quippe quod nunquam in eo laxo vasorum statu, qui in inflammatione passiva obvenit, conspicitur; et nobis, ni multum fallimur, clarissime liquet, stadium adhaesivum in hac specie nunquam adesse.

In illa activa, calor, rubor, dolor acutissimus adsunt; quorum illi a sanguine rubro vi vasorum attenuato †, et in arterias minores insinuato, a quibus sanitate exclusus fuit;

* Cullen's First Lines, CCLXXV.

† Hewson on the Blood.

fuit; hic ab incitatione partis, qua nervorum vis sentiendi adaugetur, pendet.

Ratio medendi in activa inflammatione, maxime petenda est ab imminuta vasorum actione remediis vel topicis, vel generalibus efficienda. Huic indicationi maxime consulitur, sanguinis detractio, qua impetus ejus retardatur, ne tantopere fines arteriarum arctatos stimulet, quae haud raro sine ullo alio remedio morbum tollit: Saepius tamen, calor *modicus*, cataplasmate vel fotu adhibitus, praecipue in phlegmonibus, sive in ea telae cellularis inflammatione, remedium optimum videtur; utpote quod de principio vitali tantum detrahit, ut arterias arctatas remittat, et sana exhalatio restituatur, qua celeriter se causis inflammationem excitantibus liberent, ut supra diximus. Hic finis resolutio vel discussio dicitur. Ubi vero causa morbi excitans minus simplicia remedia postulat, *vim agglutinandi suppurandive* scilicet, calor non sine fructu adhibetur. Quanquam enim incitationem vasorum tam cito ad sanum gradum deducere, quam in superiore stadio haud queat; vis tamen stimulatix ea est quae

quae exhalantia excitet, ad gluten pusve effundendum, quorum alterutero opus est ut morbus tollatur. Hinc colligere licet, quinam sint ii frigoris effectus adeo exitiales in omni solutione continui conspicui. Frigus enim irritabilitatis adaccumulationi quam maxime favet, vi caloris pro tempore intermissa: unde incitatio ultra illam quae ad gluten pusve fecernendum idonea sit, oritur, quorum alterutrum ad omnem *continui* solutionem sanandam necesse esse, ostendimus. Hinc perspicuum est, cur adeo sollicitè, et diligenter in eo curationis genere, quod prima intentione intelligitur, omnis aeris accessus praeccluditur, ne incitatio vehementior quam quae agglutinationi conveniat, aleretur, chirurgi opera et cura luderetur, vel demum gangraena induceretur. Quandocunque novam carnem sive granulationem incumbendum est, ut promoveamus, a frigore non minus sedulo cavendum; aliter enim vis agglutinandi potius quam suppurandi, ex aeris et frigoris effectu, sustentabitur, hinc puris minus, carnis vero plus satis obvenit.

Quae supra de puris usu in medium protulimus, hinc verosimiliora reddi videntur, et etiam quae cel. Hunter, in hanc sententiam observavit, “ Absorbentia “ scilicet corporis esse formae decorisque artifices.” Gluten enim sanguinis, ex quo nova caro, quasi processu quodam vegetabili formatur, in iis ulcerum inflammationibus, tanta copia effunditur, ut fungorum instar granulae exoriuntur, dum absorbentia, puris stimulo intercluso, ignavia et inertia torpent, nec vim decorandi exserunt. Hinc fere ulcus carne fungosa scatet, quam, utpote ad partes vicinas conjungendas, cavumque complendum, minus aptam, exurere cogimur iis remediis quae suppurationem restituant, sanationemque rite promoveant.

Inflammatio activa ad terminationem funestam alia via pervenire potest, quam gangraena, ex vi aut diturnitate causae excitantis, (quae huic cum inflammatione passiva communis est), hydrope scilicet, exemplo thoracis, abdominis, quae hanc terminationem subire haud raro observantur.

Secundum stadium (agglutinandi intelligi volo) inflammationis activae, saepius percurritur in variis corporis partibus, sine ullo insigni systematis incommodo; exempla sunt, thorace, pleura pulmonaris cum costale cohaerescit; abdomine, peritoneum sibimet agglutinatur; in aliis partibus novae membranae formantur. Annon colligere licet, membranam duplicatam, vi similiter uteri exhalantium formari? Foetum stimulum fati validum edere posse credibile nobis videtur.

Iis, quae nobis de inflammatione activa tradenda praecipue videbantur, traditis, quibusque notis facillime dignoscatur; ad illam alteram, quae passiva nuncupatur, veniemus; et quamquam summis difficultatibus premitur, signa tamen plura et clariora, quibus inter se hae duae dignoscantur, proferre conabimur.

Inflammatiō passiva, undecunque orta, a vi sana et solita partis affectae imminuta pendet; adeo ut arteriarum vis muscularis sanguinem influentem propellere, et promoveri nequit; unde remora, vasorum dilatatio, tumor, dolor, ardor, rubor, parti obsident. Si hujus inflammationis

tionis

tionis causa latior pateat, scilicet in corpore universo, sana vis et incitatio minuatur; morbi causa, quamvis generalis in partem infirmissimam, primum adoriatur †. Quacunq; corporis parte sanguis inest, ibi inflammatio passiva adeste potest; cujus quippe causa praedisponens, cum sit longe ab activa diversa (etiam quum utraque causa ab temperamento vel vitae genere oritur) tum etiam effectus longe diversos edere consuevit.

Ea in quibus maxime similes videri solent haec sunt, calor, dolor, rubor, tumor; in passiva vero calor potius frequentiae quam vi contractionis fibrarum muscularium tribuendus; nam fibrae prius exhaustae, et quodammodo fatigatae, sanguini implenti tendentique cedunt, donec distensionis stimulo incitantur ad contractiones illas debiles et frequentes, quae non solum caloris, verum etiam doloris hujus inflammationis, causae sunt. Si coacervatio sive congestio in vasis paululum saltem exhaustis obveniat, distensionis stimulus fibram adeo valde excitabit, ut sanguinem tardantem propellat,

† Hunter, Surgical Lectures, MS.

propellat, causamque nocivam brevi arceat. Sin autem causa exhaustionis diu inveteraverit, causa contrahendi in fibra tantopere minuitur, ut ad hanc operam impar evadit; hinc diuturnitas et periculum in inflammatione passiva, quae haud raro observantur. Quanquam aliquoties, ut in ophthalmiae quibusdam varietatibus, vix periculum aut dolorem ullum, adferre observatur.

Tumor et rubor in inflammatione passiva ex nimio sanguine in arteriis congesto oriuntur; sed hic rubor longe abhorret a rubore activae, quippe qui purpurascit et livescit, ex illius auræ simplicis igni, vel irritabilitate sanguinis amissa, ut credere est †; et hinc ab illo activae inflammationis rubore facillime dignoscatur.

Ea quibus duo genera inflammationis inter se constantissime differunt, ut nobis persuasum est, haec sunt; stadium suppurandi semper, agglutinandi saepe, in passiva abesse observantur; quoniam exhalantia vasa ad gluten pusve effundendum inepta sunt. Inde colligendum videtur,

† Vide Hewson, Goodwin, et Crawford, on the Blood, on Respiration, and on Animal Heat.

videtur, solam terminationem, cujus haec inflammatio passiva capax esse credatur, resolutionem vel gangraenam videri; nisi his addere licet hydropem in partibus quibusdam, ut in ea effusione aquosa quae phymosin, paraphymosin, et caetera hujusmodi, generat.

Vasa supra modum sanguine distenta in inflammatione passiva, saepius disrumpuntur, unde haemorrhagiae pro corporis parte periculosae. Phlogosis cerebri et pulmonum, quanquam plerumque ex prioris inflammationis genere, saepissime tamen in hanc passivam infeliter ire contendit: quoniam vasa vi illa vitali celeriter amissa, ex nimia incitatione, laxantur, et haemorrhagiae funestae immixtis habenis inferuntur.

In omnibus aegrotis, quibus aetate, luxu, vel morbo corporis vigor adeo debilitatur, ut cor, arteriaeque non rite sanguinem propellere valeant; et in infirmioribus arteriarum systematis partibus sanguinem cessare et accumulare, in extremitatibus, videlicet, utpote a centro curriculi longissime remotis, saepius videre est. Hinc pedis pollex major in podagra tentatur; hinc
ulcera

ulcera in cruribus seniorum difficiliter sanantur, nec ullum in his ulceribus sanandis praesentius remedium quam *fasciae* inventum, quod eodem pertinet; hinc glandularum inflammationes, diversis corporis partibus ex languida circuitione sanguinis ortae. Haec omnia probabiliora redduntur, ex eo quod omnes compertum habent, quo cordi propius hujusmodi ulcera, eo citius sananda †; hinc diu observatum est, ulcera in femoribus facile, dum in iisdem aegris difficiliter in cruribus, sanari.

Doloris causa, in utroque genere, ratione simili explicari potest; vi nervosa, scilicet, a morbi stimulo in tantum aucta et excitata. Eadem ratione quoque partes, alias sensu expertes, dum inflammantur, sensu summo praeditae inveniuntur, exemplo pleurae, ligamentorum, et tendinum. In his partibus, sanitate fruentibus, illum sensum exquisitum, non modo inutilem, verum etiam summo incommodo fore fatendum est; et igitur, portio exigua vis nerveae, iis partibus impenditur, quae
 morbum

† Hunter, Surg. Lect. MS. Haller, Praelect. p. 441.

morbum adesse significare sufficiat, mentemque ad cavendum vel occurrendum remediis idoneis excitet.

Cum in doloris sensus mentionem incidimus, haud abs re fore speramus aliud de dignoscendi ratione signum inter activam et passivam inflammationem proferre. In illa dolor auctior, lente evanescens; in hac fere obtusior, et haud raro, ut quibusdam exemplis, podagrae fugacissimus.

Haec omnia passivae inflammationis signa debilitate comitantur, sive (ut supra diximus) ex senectute, luxu, vel morbo, illa debilitas oriatur.

Ratio igitur medendi maxima ex parte in vigore fibrae revocando, quo vi sanguinis distendentis resistat, sive potius quo vim resiliendi exferat, ad sanguinem propellendum, si ad congestum proclivis sit, constare videtur. Ad hanc indicationem satisfaciendam, primo, vasis laborantibus succurrendum, stimulis levioribus, ut se exonerare excitentur; vel sanguinis detractione moderata, ope hirudinum, vel cucurbitularum, cum dolor
vehemens

vehemens aut pertinax urgeat. Sed, ex nostro iudicio, consilium optimum in huiusmodi inflammationibus, non ex evacuatione capiendum est, sed ex iis omnibus rationibus, quibus vigor tonicus (me saltem iudice) five ex diaeta five ex medicinis corpori restauretur. Hoc enim recuperato, illud inter potestates excitantes, et excitatas aequilibrium renovatur, et ex facultate vitalis principii recipiendi confirmata (sine qua, debilitati et penuriae irritabilitatis resistere nullo modo possumus) perpetuatur. Haecenus de iis inflammationis passivae morbis differuimus, qui ex universi corporis debilitate vel opportunitate, lentis et diuturnis passibus inducta, oriuntur; nunc ad eisdem alios morbos veniemus, a causis minus late patentibus profectos, minusque a corporis opportunitate, quam a partium structura*, quales sunt erysipelas, et ophthalmia, pendentibus; erysipelas † enim statu usitato et simplici, vasis cutis superficiei, vel retis mucosi, et in tubo intestinali, iisdem vasis in epithelio, cuticulam referenti obsidet. Cum haec vasa ad vaporem tenuissimum, a sanguine secernendum, comparantur tum

propter

* Haller, Praelect. in Instit. Boerh. p. 444.

† Vide Galen Definit. de Eryf. Rat. Medend.

propter eorum exilitatem, tum propter cuticulæ * conjunctionem; pars ea sanguinis densior exhalare nullo modo potest. Et quodcumque causa aliqua inflammationis premit, ut in erysipelate, gastritide, &c. cum nullam partem fluidi distendentis et supra modum stimulantis, vasa deponere possunt; celeriter vi resiliendi et irritabilitate spoliantur, quibus amissis, ad impetum sanguinis influentis resistendum omnino imparia evadere necesse est. Immo hæc vasa principio vitali adeo privari possunt, ut non solum sanguinem rubrum partim intromittant et recipiant; verum etiam, quasi tubæ mortuæ, serum transfluere sinant, quod inter cutem et cuticulam effusum, hanc vesicularum instar †, levat et distendat, ex hoc eventu gangraena metuenda ‡. Hæc erysipelatis species fere aliquot suppurandi signa edit, quæ in errorem gravissimum sæpe medentes induxere; naturam scilicet esse hujus generis inflammationum suppurandi stadium percurrere; observatio autem accuratior, et experientia diuturnior, hanc opinionem satis refellerunt. Vasa enim in hujusmodi mor-

E

bis,

* Cullen's First Lines, vol. 1. p. 257.

† Syden. Opera Univ. p. 279.

‡ Cullen's First Lines, p. 256. ib.

bis, pus effundentia (si revera pus unquam effunditur) minime ea sunt erysipelate affecta, sed ea in tela cellulosa cutis verae serpentina; vel sero *superincumbente* excitata, vel causa morbi generali, tantam potestatem exerente, ut in his vasis activam, superioribus tamen passivam inflammationem patientibus, induceret; vel forte, si ita sese res habet, et pus erysipelate fecerit fatendum est, non alio modo, quam vesicatoria, quae cuticula amissa ut corpora extranea agere videntur, et exhalantia cutis verae ad pus effundendum excitare observantur. Quae de erysipelate proposuimus in corporis superficie, ad id haud minus pertinerebunt, quod in ventriculo et intestinis obvenire notatur; quod Cullenum sagacissimum non fugit, ipse autem erythematis nomine insignire maluit †. Nec minus hic valent, quae supra de suppurandi stadio objecimus; periculum autem, his partibus interioribus, longe majus intentatur, utpote feбри typhoidea, haec erysipelatis species, nunquam non stipatur; ex intima, ut nobis videtur, conjunctione harum partium cum corpore uni-

verso;

† Cullen's First Lines, vol. 1. p. 357.

verso; unde earum irritabilitatis inanitio fractas vires totius corporis efficit, typhi fons et caput †. Typhus porro erysipelas externum haud raro comitatur. (Vide Hoffman de Erysiplat. Febr. †). Corpus equidem erysipelate vexatum vel pluribus ex iis cel. Culleni morbis exanthematicis, obnoxium fit debilitati quae typhum comitatur. Ea igitur exanthemata minime antiphlogistica ratione, quae remedium praesentissimum in activa comprobatur, curanda esse videantur. Clarissimus Sydenhamius §, in erysipelate curando, quod nunquam in suppurationem devenire se observasse meminit; stimulis validissimis, ut Sp. Vin. Theriac. And. piper long, fomentis, &c. externe, opiatis interne utebatur.

Haec altera inflammationis passivae species supra notata, ophthalmia scilicet, a partium structura oriri videtur.

† Cel. Cullen pr. lin. p. 360. et Nosol. vol. 2. p. 100.

‡ Certe non tam levis, innocens, et simplex est, erysipelaceae febris ac vulgo putatur, sed gravis saepe, periculosa, et non raro lethalis; quin multum affinitatis alit cum morbo omnium atrocissimo, ipsa febre pestilentiali. Hoff. vol. 1. tom. 4. § 1. ch. 12.

§ Opera Univ. p. 586. et Haller, p. 440.

tur. Causaeremotaeplerumquelocalesunt,exHoffmanni sententia,visexterna,studiumexercitatissimum,luxsplendida,vigiliaetvaporesacres,horumomniumeffectusprimariusstimulandi est,quomolesfolitamajorfanguinisinvasafolicitatur,quaeutinerysipelateirritabilitatemexhaurit.Undefanguisruberineasarteriarumpartes,exquibus,sano corporis statu, exclusus fuit, transit; hinc dolor, rubor, calor. Quibuscunque partibus exhaustione, nocetur, totius corporis injuria semper, pro rata parte, irritabilitatis ex toto systemate suppeditandae, ad eas partes reficiendas aestimanda est: Hinc, ut in eo morbo de quo hic agitur, et compluribus aliis erysipelatis varietatibus, quibus paucis duntaxat vasis injuria fit; vis totius corporis nequaquam minuetur, sed potius quod ad partem laborantem augetur. Medicus itaque recte curationem, ab iis remediis quae ad impetum fanguinis minuendum apprime valent, auspiciabitur; videlicet, evacuationibus moderatis, quales fiant laxantibus, cucurbitulis cum ferro, hirudinibus; vesicatoria etiam prope partem affectam, praecipue in ophthalmia, forte et stimulando et evacuando profint.

Ad perfectam sanationem tamen, iis remediis quae tonum vasis laxatis restituant maxime fidendum, quoniam sanguini irruenti et distendenti resistere et labor et opus medicorum esse videatur. In inflammationibus passivis, ubi corporis vigor multum fractus est, ex longa et perpetua virium subministracione, partibus morbo exhaustis, ut in podagra, aliisque similibus, curatio ab evacuatione vel remediis debilitantibus, nequaquam petenda est. Quanquam enim vigor corporis vigore partis laesae major fit; si tamen paululum minuatur, iis officiis fungendis, quibus vita salusque multo magis nituntur, quam quibus morbus obstat, haud par esse invenietur.

Eadem cautio adhibenda est, in iis passivae inflammationis morbis, quibus systema tam subito, “aurae simplicis igni,” spoliatur ut typhi superveniant. In huiusmodi morbis, gastritide, enteritide, scilicet, ne quidem medicorum audacissimus, evacuando, debilitando, ad salutem pervenire posse sperat; cum morbus totius ex corporis vigoris exhaustionem et inanitionem pendet.

Hoc modo phaenomenis, quae praecipue ad haec duo genera inflammationis dignoscenda et distinguenda conferre nobis videntur, propositis; finem huic dissertationi imponemus, animadvertendo, ad analogiam exactam, quae obtinere apparet, inter morbos utriusque generis generales et locales †.

In activa quantumvis locali, incitatio febrilis totius systematis semper adesse, ad mensuram localis inflammationis observatur, *synochae* nomine; in passiva, systematis vigor imminutus, typhi; nonne haec inflammationum divisionem nostram demonstrare, et summopere confirmare videntur? Nonne etiam inter duo genera recte distinguere maximi esse momenti judicandum, cum hoc solo, ratio sana et frugifera in niti fatetur?

Non possumus non saepius atque iterum inculcare, antequam ad finem ventum est, nos in hanc medicinae partem inductos fuisse, non tam nostro iudicio aut experientia fretos, quam spe doctiores et perspicaciores excitandi, ad haec quae nobis magna videntur, accuratius
adhuc

† Haller. Praelect.

adhuc, et diligentius animum advertendum: notaeque hujus academiae professorum doctissimorum, voluntate libera et benigna in omnes qui pro virili rem medicam promovere conantur nitentes, nos opellamque nostram eorum arbitrio libentissime permittimus.

F I N I S.

E R R A T A.

- 3. l. 10. *pro perfecti lege profecte*
- id. *del. " ante extensus et post evadit*
- 6. *pro turbat lege turbant*
- 27. *del. in ante partim*
- 33. *pro exhalare lege exhalari*
- 39. 1. *notaeque lege notaque.*

